Supplement

PARADOX

Materialele prezentate la
Conf. VII. a cadrelor SI. - Bucuresti,
25-27 nov. 1977.

MARCEL LUCA
Cenaclul "H.G.Wells" Timişoara

Educaţia tineretului prin literatura ştiinţifico-fantastică

Conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată, strălucită expresie a contribuţiei creatoare pe care partidul nostru o aduce filozofiei marxist-leniniste, are în vedere existenţa omului de tip nou, ale cărui calităţi moral-politice, profesionale şi intelectuale e necesar să fie la înălţimea misiunii sale de făuritor, coordonator şi beneficiar al unei existenţe structural legate de cele mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii contemporane.

Evident că sarcina materializării acestui deziderat implică eforturi susţinute de educaţie permanentă, educaţie în sensul larg, sau, dacă se poate spune aşa, în sensul total al acestui cuvînt.

Partidul, ctitorul tenace şi inspirat al României socialiste de mîine, asigură în permanenţă dirijarea acestui complex proces de făurire al omului de tip nou. In mod firesc, educarea comunistă a tineretului, chemat să asigure pe mai departe transformarea revoluţionară a societăţii, se dovedeşte a fi în centrul preocupărilor permanente ale partidului şi secretarului său general.

Literatura e una din componentele vastului efort de educaţie, iar scriitorii găsesc în sarcina ce le revine noi resurse benefice de inspiraţie creatoare.

"Milioane de tineri de pretutindeni vor să cunoască cum va arăta lumea de mîine şi mai ales vor să ia parte activă la efortul universal pentru făurirea unei societăţi mai bune şi mai drepte, a unei lumi eliberate de coşmarul războaielor, de asuprire şi exploatare, în care oamenii să trăiască în prietenie şi colaborare".

Aceste cuvinte, aparţinînd tovarăşului Nicolae Ceauşescu, sugerează autorilor de literatură ştiinţifico-fantastică direcţia în care, în scrierile lor, pot asigura o educaţie comunistă a tineretului , cu atît mai mult cu cît e cunoscut ataşamentul tinerilor pentru acest gen ~~de literatură~~ literar.

Alvin Toffler afirmă că "şocul viitorului este un fenomen al timpului, un produs al ritmului rapid de schimbare în societate. El se naşte din suprapunerea unei noi culturi pe o cultură veche.

Este şocul cultural în propria noastră societate?"

Notînd că societatea despre care vorbeşte autorul citat este societatea "supraindustrială" a citorva ţări capitaliste dezvoltate şi, deci, problemele de adaptare individuală şi colectivă nu corespund şi nu vor corespunde celor pe care le pune şi le va pune evoluţia societăţii noastre, existenţa acestui fenomen îndreptăţeşte proliferarea literaturii ştiinţifico-fantastice ca pe una din modalităţile de pregătire psihologică a omului capabil să-i atenueze surprizele pe care i le oferă explozia ştiinţei şi tehnologiei.

Nu, nu e science-fictionul antidotul-minune al maladiei lui Toffler - acest antidot îl asigură însăşi dezvoltarea ţării noastre, inspirată şi dirijată ştiinţific de partid. Fenomenele de alienare, de "înstrăinare", proprii societăţii bazate pe exploatarea omului de către om, nu pot apare acolo unde omul se ştie făuritorul liber al emancipării sale materiale şi spirituale, acolo unde fiecare îşi are asigurat dreptul de participare la efortul colectiv, împlinindu-şi astfel raţiunea de a fi. Science-fictionul este o modalitate prin care scriitorul, cu mijloace artistice, aduce mai aproape de noi, cu transfocatorul talentului şi imaginaţiei sale, secvenţe din realitatea de mîine a lumii pe care o construim.

Desigur, anticipaţia este doar unul din "departamentele organigramei" acestei literaturi, dacă mi se permite o astfel de comparaţie.

Salturile peste unul sau mai multe milenii nu mai înseamnă prospecţiune, ci o întreprindere care pune la încercare puterile de fabulaţie ale autorului; aventurile insolite pe o planetă dintr-o altă galaxie sau consecinţele intersectării unei "bucle temporale" în timpul unei călătorii spaţiale, sînt mai degrabă exemene de imaginaţie debordantă; reabilitarea paleoastronautică a miturilor civilizaţiilor antice sau efectele unor invenţii geniale, folosite de un savant dement sau ajunse în mîna unor irresponsabili, sînt producţii literare mai mult sau mai puţin ingenioase.

Într-adevăr, insolitul, ciudatul, misterul sînt mereu prezente în science-fiction, dar spre deosebite de fantasticul tradiţional, sînt inspirate de ştiinţă, de realizările şi potenţele ei, şi chiar atunci cînd nu sînt justificate direct prin enunţarea sau inventarea unor legi ştiinţifice, întrebarea la care nu există răspuns e formulată astfel încît nu poate exista o alternativă mistico-religioasă. Şi mi se pare că acest mod de a gîndi este în deplină concordanţă cu omul de mîine, eliberat de prejudecăţi.

"Lectura literaturii ştiinţifico-fantastice de calitate eu o concep în primul rînd ca un exerciţiu al imaginaţiei. Fapt e că nimic

nu mişcă în ştiinţe acestui veac - nimic fundamental, de mare valoare - fără imaginaţie", susţine un scriitor într-un material din fanzinul studenţilor bucureşteni "Solaris". Criticul Nicolae Timoi afirmă pe drept cuvînt că literatura de anticipaţie a apărut ca o consecinţă a progresului ştiinţific şi de cultură şi informaţie ştiinţifică a publicului cititor", iar cunoscutul scriitor Isaac Aximov susţine că "literatura ştiinţifico-fantastică a devenit respectabilă odată cu lansarea primei bombe atomice, cînd publicul s-a putut convinge că autorii nu sînt nişte simpli visători sau o adunătură de nebuni, şi că temele genului au şanse să figureze pe prima pagină a cotidienelor".

Dar, legătura intimă dintre science-fiction şi ştiinţă nu trebuie să ne ducă în eroare, transformînd-o pe prima în mijlocul de popularizare conştiincioasă şa searbădă a celeilalte, pentru că imaginaţia creatoare din literatura s.f. e cu totul altceva decît imaginaţia creatoare din ştiinţă. Ele se pot potenţa, se pot completa, dar nu se reduc în nici un caz una pe alta. Romanul lui Jules Verne "De la Pămînt la lună", e citit cu tot atîta interes de tinerii cititori de azi, care ştiu că nu poţi înlocui o rachetă spaţială cu un obuz, ca şi contemporanii scriitorului. Iar, pe de altă parte, cu nimic nu scade prestigiul oamenilor de ştiinţă care au realizat radarul, televizorul sau laserul, faptul că invenţiile lor au fost imaginate şi descrise cu mult timp înainte de scriitori ai genului.

Nu-i lipsit poate de interes să notez şi remarca unui critic atît de sobru cum este Cornel Ungureanu că, "după cum se ştie, autorii de literatură s.f. au depăşit în optimism şi voie-bună prozaicele previziuni ale pămîntenilor obişnuiţi".

Tînărul de azi, constructorul de mîine al societăţii socialiste multilateral dezvoltate, îşi poate vedea adesea conturul spiritual, portretul robot dacă vreţi, al imaginii sale din viitor.

Şi, aceasta e, de altfel, direcţia pe care mergînd, science-fictionul românesc îşi poate aduce contribuţia cea mai utilă la formarea omului de tip nou. Documentele partidului, jaloane ale înaintării noastre spre comunism, ca şi Codul eticii şi echităţii socialiste sînt izvoare de inestimabilă valoare în imaginea pertinentă a viitorului, cu toate foloasele pe care le poate aduce sugerarea corectă a implicaţiilor psiho-sociale ale emancipării noastre tehnologice şi ştiinţifice - optimism, entuziasm, încredere în viitor.

Obiectivul acesta se cere mai cu fermitate urmărit pentru că, aşa cum bine observă scriitorul Ovidiu Şurianu în articolul apărut

în revista "Orizont" cu titlul CARACTERUL DUBLU AL ANTICIPAŢIEI ÎN LITERATURA S.F., la noi se recurge rar la anticipaţie pe plan uman, iar cînd autorii o fac, e vorba mai degrabă de utopie şi metaforă decît de anticipare propriu-zisă.

Pe drept cuvînt arată Ion Hobana că "anticipaţia nu se poate susţine numai prin stricta argumentare ştiinţifică a fenomenelor. Ea trebuie să înfăţişeze o evoluţie a lor corespunzătoare adevărului vieţii..." Şi cum s-ar putea împlini mai bine acest deziderat decît urmărind omul şi nu ştiinţa în ipostazele sale viitoare.

Silvian Iosifescu scrie în volumul său "Literatura de frontieră" că "proza s.f., care pune în circulaţie supraoameni, primeşte vizite extraterestre şi nu refuză tehnica poliţistă, rămîne, totuşi, o formă de literatură contemporană direct filozofică. E unul din numeroasele paradoxuri care-i fixează starea civilă. Sinteză mobilă de atitudini şi chiar de funcţii psihice greu de unificat - fixare de fapte ştiinţifice, meditaţie filozofică, goană fără frîu a fanteziei -genul acesta se opune schemelor şi cristalizărilor."

Nimic nu împiedică deci ancorarea mai puternică a problematicii science-fictionului românesc în zona de interes pe care o propune mersul înainte al societăţii noastre. Această literatură poate şi trebuie să participe din plin la opera de mare răspundere a educaţiei comuniste a tînărului nostru.

DUŞAN BAISZKI
Cenaclul "H.G.Wells" Timişoara

1.5.

MEŞTERUL MANOLE
(ipoteză s.-f.)

Ana nu mai geme.
Din trupul ei s-a născut trăinicia.
Din sufletul ei s-a născut frumosul.
Iată, vine Vodă şi scările sînt luate.
Nouă meşteri mari, calfe şi zidari,
vor să sărute
pentru ultima dată buza fierbinte a
pămîntului
Pămîntul i-a primit cu braţele
deschise.

E singur acum. Şi-i tare trist Manole, meşterul cel mare. Ochii lui trădează suferinţă. Işi lipeşte palma de peretele clopotniţei. Are ceva din căldura Anei. Din sufletul ei. Are ceva din sudoarea celor nouă tovarăşi.

Işi aminteşte şi acum ce a fost şi cînd. In ziua aceea căuta un răspuns. Cineva i-a şoptit să zidească pe primul drumeţ întîlnit şi zidul nu se va mai surpa peste noapte. Iscodise atunci în jurul său, dar nu fusese nimeni care să-i vorbească.
"Să fie gînd de-al meu?"
Era sigur că ascultînd sfatul va reuşi.
"De ce am fost atît de sigur?"

Cînd Ana gemea prinsă în piatră, s-a îndoit de sfat şi a vrut să dărîme totul ca să-şi salveze soţia.

"Manole, meştere Manole, pune suflet în ceea ce zideşti. Din suflet frumosul se va naşte" - auzise atunci în minte.

"Să fi fost doar un gînd de-al meu? Nu ştiu, nu-mi dau seama".

Iată acum frumosul. Dar plin de durere, căci Vodă a vrut să-l pună în colivie.

Manole privea spre munţi. Aiurea zburau gîndurile. Poate, trebuia să fie el drumeţul. Poate... poate...

In zare s-a născut un val de ceaţă. S-a ascuns şi soarele. Taie văzduhul lipsit de adieri. E linişte adîncă.

"Totuşi, n-a fost ceva din mine, n-a fost doar un gînd de-al meu. Dar cine sau ce anume. Aş fi gîndit şi eu la fel?"

7.6.

In minte-i vine vechiul vis, în care el, Manole, înalţă în albastrul cerului case mari, case roşii, galbene, verzi, albe, unde stau oameni veseli şi fericiţi.

"Trebuie să trăiesc. Altfel visul meu va pieri. Am să trăiesc... Dar cum să cobor? Fericite sînt păsările că zboară!"

In amurgul violet, sus pe schele, un om îşi prinde de umeri două aripi uriaşe.

"Dacă scap cu viaţă, scapă şi frumosul din mîinile lui Vodă. Case mai minunate voi construi şi în ele voi pune suflet din sufletul meu".

Priveşte în jos şi simte un fior.

"Unde mi-e curajul? Ana zace ţintuită între lespezi şi eu... eu..."

"Tu, Manole, meşter bun, să vii la noi!"

"Cine-mi vorbeşte? Cine sînteţi, unde sînteţi voi?" - strigă omul.

"Te aşteptăm să vii!" - i se răspunse.

Simţi un nod în gît. Incearcă să înghită, dar nu reuşi. Faţa i se crispă. Işi strînse pumnii, scrîşnind din dinţi.

"Parcă nu mai sînt eu. Eram stăpîn pe mine însumi. Unde mi-e puterea? De ce gîndesc aşa? Ce se întîmplă? Incep să înnebunesc tocmai acum?"

Il cuprinse căldura, apoi o senzaţie bruscă de frig.îl făcu să tremure.

"Aripile-mi sînt bune. Trebuie să încerc. Noaptea mă ascunde de oamenii lui Vodă".

Sare.

O aripă se frînge. Trupul dispare înghiţit de întuneric, chemat de şoaptele tăcerii.

"Dar cum de am rămas aici? Eu am sărit. Sînt convins că am sărit. Unde-mi sînt aripile? Visez sau nu sînt eu? N-am nici trup, nici mîini... Şi totuşi simt, simt că sînt aici sus, pe acoperiş. Aud, aud acum un vuiet prelung, un tunet, deşi senin e cerul. Vine de jos, de acolo unde mi-a căzut trupul. Am rămas fără trup! Ce se întîmplă?... Văd că pămîntul se despică în două, văd..."

O clipă, doar, zări Manole inima pămîntului, o masă imensă, incandescentă ce vru să ţîşnească în libertate, tînjind, poate, după lumina soarelui de mult apus, dar, speriată de atîta întuneric şi tăcere, se ghemui în matca ei. Un glob scînteietor, zămislit de adîncuri, sparse găoacea aprinsă, începînd să urce încet, încet.

"Vine sfîrşitul! Mi-au furat trupul şi acum vor să mă ducă în iad, să mă chinuie..."

"Nu există iad, Manole. Nu-ţi fie teamă. Sîntem noi".

"Voi... voi..."

Globul urcă, urcă mereu. Iată-l aproape de Manole, iată-l cum se colorează în roşu, se lungeşte în formă de fus şi prinde a se învîrti ameţitor. A ajuns în dreptul schelei. Se opreşte în loc, îşi pierde roşul de jăratic şi se cufundă în violetul amurgului, în nemişcarea naturii. Se deschide încet o uşă. In cadrul ei se iveşte o siluetă. Apoi, încă una.

"Veniţi! Iată-mă, sînt eu, Manole. Sînt al vostru. Luaţi-mă unde vreţi. Dar... nu mai înţeleg nimic. Vă cunosc, v-am mai văzut. Parcă aţi venit din visele mele. Sînteţi aici, în faţa mea. Vă simt răsuflarea... Sînteţi oameni adevăraţi?"

"Meştere Manole, noi am venit din alte timpuri."

"Trăiesc sau nu trăiesc?"

"Vino cu noi să te bucuri de frumosul născut din visul tău, din durerea ta. Vino în viitorul tău" spuse unul din oameni.

Un fulger verde despică pămîntul şi fusul dispăru în locul unde se născuse.

Pe cer, a căzut o stea.

Meşterul a renăscut.

Meşterul trăieşte.

Meşterul trăieşte,

Printre noi, în noi.

Meşterul va trăi.

Mereu.

7.8.

DAN DEBAN
Cenaclul "H.G.Wells" Timişoara

DEZLEGAREA TULBURE

- Da, da, dumneata habar n-ai ce-nseamnă fantezia. Ehei, paharul ăsta, da, ex ct ăsta pe care-l ţin în mînă, priveşte-l, e frumos şi greu, uite asta poate să-nsemne o mie de lucrurzi. Ascultă-mă pe mine, o mie de lucruri, da, da, dacă te gîndeşti, aşa-i? Degetele păroase şi zbîrcite ale vecinului apăsau, ca peste o claviatură, dungile pline de scrum ale feţei de masă.

- Aşa o fi

- Da, da' mai trebuie să te şi gîndeşti. Să-ţi mişti puţin încreţiturile alea, ştii care ....

Curios individ. Persoana a doua singular aşa tam-nesam. E bătrîn şi impertinent. Mîinile, cu degetele evantai, sprijininduse numai pe podul palmei, se răsfirară pînă în jumătatea lui de masă.

- Ţine, ţine de el! Zdruncină bine măgăoaia asta. Aplecat peste paharul de bere aproape golit, cu fruntea lipită de geamul aburit, vecinul lui umpluse scrumiera cu chiştoace.

- Pînă unde mergi?

Mîinile,ca nişte rădăcini de hrean nespălate, ieşind într-o haină soioasă şi deşelată, încercuiră scrumiera. E vorbăreţ omu'. Cine ştie cît o fi băut?!

- Eu, pînă la capăt.

- Aha, aha, ca şi mine. Cu degetul arătător de la mîna dreaptă începu să deseneze ceva pe geamul aburit. Semănau cu nişte W-uri.

Dinspre bucătărie mirosul de ceapă prăjită, cartofi şi peşte prăjit invada tot vagonul. Parcă simţindu-i gîndul, vecinul mormăi: Aici totul se prăjeşte.

Lîngă scrumieră un şerveţel cu frunze de trifoi acoperea o tabacheră verzuie.

- Gara asta tot prăpădită a rămas.

Privi pe fereastră la bariera care adunase două tractoare cu plugurile ridicate. Şoseaua cu duzi bătrîni avea pe amîndouă părţile, şerpuind, zimţii glodului proaspăt. Cîte ploi trebuie ca să-l spele. Aştia nenorocesc drumurile.

- Maestre, plătesc şi eu!

Cunoaşte bătrînul. Auzi "maestre". Trebuie să aibă peste cincizeci de ani.

- Ia-i pe toţi.

f. 9

Sprîncenele albite ale vecinului se adunară ca o armonică spre creţurile arămii din mijlocul frunţii, iar gura îi rămase pe jumătate căscată, atît cît să-şi scoată vîrful limbii, plin de salivă, şi să-l frece de dinţii de jos înnegriţi. Numai o bere a băut. Dacă te-ai lua după cît a fumat... Incepu să deseneze, lîngă W-urile ce se scurseseră, semănînd cu flori de lalea, beţişoare.

- Eu am plecat. Ii mai las şi pe alţii.

Un ziar terfelit ieşea din buzunarul hainei ce-i ajungea pînă la genunchi. Ochii de vizavi, cenuşii şi tăioşi, se opriră asupra mîinii care desena. Ca un copil ruşinat îşi luă mîna de pe geam. O clipă putu să privească tabachera verzuie ce avea un fel de incrustaţie cu un luciu metalic, foarte strălucitor. Şerveţelul cu flori de trifoi, plin de scru, rămase lîngă scrumieră.

- E liber, nu vă supăraţi?

- Da, sigur, poftiţi!

Ia să văd cît a fumat. Unu, doi, trei, patru ... nouă chiştoace. Păi a stat mult tovarăşu'. Nouă ţigări înseamnă cam două ceasuri. Nouă ţigări şi opt chibrituri trase. Opt chibrituri. Da' cum sînt aşezate. Parcă-s două romburi lipite unul de altul. Şi mucurile de ţigară cum stau? Uite, drăcie, în scrumiera asta avem de-a face cu geometrie. In fiecare colţ al celor două romburi, e clar sînt romburi, cîte un chiştoc, iar la mijloc, trei lipite de altul.

x x

x

Cu greu se strecură pînă la compartimentul unde-şi avea bagajele. Işi luă valiza, sacoşa şi punga de nylon şi se îndreptă spre capătul vagonului.

- Incărcat, încărcat?

Omul cu tabachera verzuie.

- Pot să v-ajut, eu n-am decît ce se vede.

"Să v-ajut".

- Nu, lăsaţi, nu-i chiar aşa de greu.

- Acuma pot, de ce să n-o fac.

Gara era ticsită. Pasajul plin de fum şi de reclame, era aproape blocat de tinerii veseli, cu sticle-n mînă şi cu valize de lemn. Trebuie să fie recruţi. Ieşiră cu greu în staţie.

- Eu iau 16-le.

- 16-le?! Şi eu tot cu el merg.

E prea multă lume. Am să-l las pe primul să treacă, nu e chip cu bagajele mele.

- Cred că putem fuma o ţigară!

f.10.

Tabachera verzuie, parcă era de porţelan, se deschise în mîinile noduroase şi nespălate.

- Mulţumesc, eu nu fumez. Putu să vadă incrustaţia metalică şi lucitoare ca o oglindă. Erau două şiruri de v-uri, iar la mijloc, între v-uri, dublu v-uri.

In tramvai, pe bara de care se ţinea, atîrna un anunţ cu Universitatea cultural-ştiinţifică. In partea de jos, care-i ajungea sub ochi, începu să citească scrisul mărunt "pentru prima dată - cursuri intensive de limbă esperanto. Inscrierile..."

- La revedere, la revedere, eu cobor aici.

- Mulţumesc, la revedere.

x x

x

- Şi m-am dus la vagonu' restaurant să beau o cafea. Ticsealâ. Nici o masă liberă. Aştepta lumea în picioare. Numai la o masă erau trei locuri, dar nimeni nu se aşeza. Stătea un individ cam jegos, masa era murdară, plină de scrum. Nu prea inspira încredere, am aşteptat o vreme, apoi mi-am luat inima-n dinţi şi m-am aşezat.

- Să nu uit, te-a căutat Petrică Costa. Ţi-a lăsat un număr de telefon. A zis că mîine pleacă, să-l suni neapărat.

- Bine, bine, las' că-i dau un telefon. Auzi, am venit cu el pînă la şcoala de surdo-muţi. Avea o tabacheră, eu aşa ceva n-am văzut. Verzuie, parcă era lăcuită, şi, pe capacul ei am văzut nişte semne, aduceau cu v-uri şi w-uri. Modelul ăsta de tabacheră nu l-am mai întîlnit.

- V-uri şi W-uri!! Ce-o mai fi şi asta?!

x x

x

- Anul ăsta teii sînt plini de floare. Nevastă-mea m-a rugat să culeg, dar, decît să-mi rup pantalonii, mai bine iau de la Plafar.

- Măi Petrică, de ce n-ai venit la aniversarea de zece ani. Ce dracu' ai făcut de n-ai ajuns? L-ai fi prins pe moş Buligă într-o formă de zile mari. Ne-a ţinut pînă duminică dimineaţa, şi, dacă nu era meciul de rugbi...

- Tot se mai ţine de rugbi?

- Ihî.

- Dorule, ştii că plătisem tot. Şi pentru mine şi pentru nevastă-mea. Doamne, mi s-a întîmplat ceva teribil. I-am spus şi nevesti-mi şi unui coleg, mai bine nu le spuneam. Inţeleg, nevastă-mea era neagră de supărare, îşi făcuse rochie nouă, dar colegul ....

7.11.

Ce mai, sînt niște trăiburi vechi în care nici eu nu mai cred, n-are rost să ți le spun.

- Zi-i, domne, ce te fandosești atîta?

- Dorule, noi doi eram cei mai buni din clasă la recitări. Ce din clasă, din școală. Este?

- Zi-i chestia aia, care te-a făcut să lipsești la aniversare.

- N-are rost. S-aud și de la tine că așa ceva e imposibil și că tot ce mi s-a întîmplat e o bazaconie de-a mea.

- Hai, lasă mofturile, dă-i drumul.

- In vinerea dinainte de plecare veneam de la exploatare. Era o vreme extraordinară. Soarele încinsese mașina. Cînd să iau curba spre Brădet îmi trece drumul un individ cu o vergea pe umăr. Făcea niște semne, n-am înțeles ce vroia. Ajung în oraș. Eu îmi parchez mașina în spatele policlinicii. Pe zebră în fața policlinicii, ceva extraordinar, același individ, roșu, plin de sudoare, cu vergeaua pe spate.

- Lucea de-ți lua ochii?

- Așa e. Da tu de unde știi?

- Zi-i mai departe.

- Deci individul mă oprește și mă roagă să-l duc pînă în spatele flotației. Aici ne-am dat jos, bătrînul a scos o tabacheră verde, verde închis de fapt, cu niște semne pe ea, așa ceva n-am văzut, m-a rugat cu o țigară, mi-a zis că și-a lăsat bicicleta lîngă cofetărie, auzi bicicleta, că putea să-și dea sufletul de la Brădet pînă la policlinică la scurtătură și că ar fi bine să nu mai pun strop de vin în gură, cît am băut m-a întrebat, i-am zis două pahare, era Cadarcă, trebuia să închin, un eveniment ca ăsta e dă o dată la zece ani.

Mi-a dat o hîrtie pe care era un text, nu-mi mai iese din cap de atunci. M-a pus să-l citesc cu voce tare. Mergeam pe o potecă printre brazi. Il știu pe dinafară. Ascultă: "Pasul nostru nu mai trebuie să repete mișcările pline de umbră ale celor cu ochelari sau fără. Privește în sus spre soare și numai spre soare. Dincolo de el pot să înceapă cuvintele albastre". Ei, ce părere ai, "cuvinte albastre". Zi-i, ce părere ai? "Cuvinte albastre".

Pe urmă ne-am întîlnit cu un individ blond, de 2o-25 de ani, a dat mîna cu bătrînul, și-au făcut niște semne, dînd din mîini, din gura tînărului am auzit numai "ua, oa", ceva în genul ăsta.

Pînă la Valea cu Șerpi, îți dai seama, acolo am ajuns, sînt peste 12 km. Mi-am dat jos haina, transpirasem. Fii atent, Dorule, ce dracu' mă, ce faci, ascultă, pînă dimineața am dormit într-un

f.12.

grajd de vară.

"... - O să vină la dumneata un om pe care-l cunoşti foarte bine. Să-l asculţi pînă la capăt. După aia să-l faci să te-nţeleagă. Amîndoi aveţi tot ce vă trebuie pentru izbăvirea celor fără grai".

Cînd am ieşit din grajdul ăla, bătrînul stătea pe un butoiaş, lîngă un brăduţ şi vergeaua aia, care-ţi lua ochii cu luciul ei, era în vîrful brăduţului. Cînd a pus mîna pe vergea, am început să spun cuvinte. Multe, foarte multe. Da', ştii cum, ca aşa "dumbraa-văă", "soa-reee", "li-nii-ştee". Blondul era la doi paşi de el şi avea lipită de urechi, tabachera verzuie. La început auzeam "ua,ee, oa,îii,bîi,bîii, ee, îii, vzîi".

Cred că am spus mii de cuvinte. Mă dureau picioarele. M-am aşezat pe iarbă. Era trecut de prînz. Bătrînul m-a pus să recit "Malul alb". O mai ştii?

"Cum poţi să dormi cînd vorbele se rup
Şi lămpile cu fluturii deasupra
Sticlesc în umbra urmelor de lup".

- O ştiu, sigur c-o ştiu.

- După ce-am terminat de spus poezia, bătrînu' şi-a luat vergeaua, şi-a pus mîna cu tabachera pe umărul blondului şi au dispărut în pădure. Am stat, cît am stat, se făcea cam răcoare, şi am luat-o pe potecă.

Il privi pe Petrică cum îşi frecă fruntea cu mîna stîngă, cum îşi trase apoi degetele răsfirate pe faţă şi-şi ciupi de cîteva ori bărbia.

Îi veniră-n minte vorbele bătrînului de la ultima întîlnire "pasul nostru repetă mişcările altora. Ai văzut cîte feluri de mers există, cîte feluri de rostiri. Nu ştiu dacă ai observat, dar copiii care poartă ochelari au un mers nefiresc, săltăreţ, privesc prea des în jos. De mulţi ani de zile oamenii aceştia, şi, mai ales, copiii ar trebui să nu mai privească crăpăturile asfaltului, bordura sau gîlmele ca nişte broboane ale pămîntului. Pasul nostru nu mai trebuie să repete mişcările pline de umbră ale celor cu ochelari sau fără.

- Cînd am ajuns la maşină era seară. Deodată, aud vocea bătrînului "Aşteaptă-ne, venim imediat şi noi".

Am încremenit. M-am dezmeticit cu greu. S-au dat jos, la policlinică. Bătrînu mi-a strîns mîna şi-a scos tabachera, ei, nu ţi-am spus, nu mai avea vergeaua cu el, m-a îmbiat cu o ţigară, m-a bă-

tut pe umăr şi i-a făcut semn blondului. Blondul a dat mîna cu mine, avea o mînă foarte grea, mi-a zis, "multumeesc", da' aşa cum spun eu, cu "t" şi cu "e"-ul alungit ...

M-am gîndit mult la întîmplările de atunci. Eram lucid. Şi încă ceva eu nu pot să stau mai mult de 7-8 ore fără să iau în gură ceva. Prietene, atunci am stat vreo 28 de ore nemîncat. Şi nu-mi ies din minte cuvintele de pe hîrtie, dar mai ales bătrînu'.

- Tu numai atunci ai fost cu bătrînu la Valea cu Şerpi?

- Numai. Dar l-am mai întîlnit acum vreo două luni. Eram la cofetărie, beam o cafea. Şi deodată îl văd cu vergeaua lui, stînd la rînd. A cumpărat ţigări, apoi a venit la mine, m-a întrebat ce mai fac. Eu parcă nu aveam grai. Mi-a spus că a cam obosit şi că o să am mult de lucru. Auzi, mult de lucru. Că o să fac tovărăşie cu un tînăr de ispravă. Ochii ăia cenuşii nu mă slăbeau. Mă uitam la el şi da, da, sigur că da, ce era să zic. Acuma ştii de ce n-am ajuns la aniversare. Ia zi-mi ce crezi despre toată tărăşenia asta?

- Ce să cred? O cred.

- O crezi?!

- Da, o cred, de ce n-aş crede-o, mai ales că bătrînu' era un om tare de treabă.

- Adică cum era?!

- Era, pentru că nu mai este, s-a dus bătrînu, prietene, s-a dus.

- Ei, asta-i bună!!! Cum s-a dus?! Da' cum?!! Tu l-ai ştiut, de unde-ai aflat Dorule, l-ai cunoscut, zi-i, zi-i domne, hai spune odată!?

x x

x

- Bună directore, tot vesel, tot vesel? Cum îţi merg şcolile?

- Se cam subţiază şi mă bucură.

- Dă-i drumul la noutăţi!

- Sînt multe Dorule, ca niciodată de multe. Alaltăieri a venit rezultatul la cea de-a patra expertiză. Au constatat că partea ceramică este făcută din caolinul de la Valea cu Şerpi. W-urile şi "floreta" încă n-au reuşit să le dezlege. Au botezat "tabachera". Cum crezi că i-au zis?

- N-am idee...

- DIV, Dorule, DIV

- Da nu sună rău, directore, nu sună deloc rău. Şi ce-nseamnă DIV-ul ăsta?

- Dispozitiv pentru inducţia vorbirii.

- Altceva, ziceai că ai o grămadă de noutăţi?

- Ieri a sosit aprobarea pentru înfiinţarea Centrului de readaptare lingvistică a surdo-muţilor. Trebuie să pleci la minister, să definitivezi programul.

- Da' n-o să-i spunem aşa. Eu o să propun să se cheme Centrul de reeducare a vorbirii. Şi ştii de ce? Pentru că vreau să-i trecem prin Valea cu Şerpi şi pe cei cu defecte de vorbire. Ceva mai tîrziu, dar o să-i trecem şi pe ei. Îi dăm numele bătrînului. Centrul de reeducare a vorbirii "ION OREANU". Parcă n-arată rău?

- Mda, avea nume frumos bătrînu!.

Directorul apăsă pe clapa interfonului... Da, spune Florentino! ... E o scrisoare interesantă? Vino repede cu ea!

Se uită la paharele de pe birou pline cu creioane colorate. "Ce-o face cu atîtea?! Cred că sînt peste cincizeci. Ce-i trebuie atîtea?!"

- Dorule, e pentru tine. Luă un creion roşu şi sublinie ceva. Citeşte asta, de fapt citeşte-o toată.

"Vă rugăm să ... aceleaşi considerente ... noi sîntem ca şi ceilalţi... Lumea se naşte şi cu noi. Doru Podeanu nu are suflet dacă nu ne ia şi pe noi. Să nu ne lase la o parte".

- Ai văzut cine semnează?

- Da. Asociaţia pensionarilor surdo-muţi. O să fie mai greu cu ei. N-o să-i lăsăm deoparte. Dar ne trebuie mai mulţi oameni pentru "dialog". Deocamdată sîntem numai trei: eu, Costa şi cu Mihai Micescu. Poimîine plec din nou. Am să caut. Trebuie să mai găsesc cîţiva.

x x

x

- Da, da, dumneata, cu dumneata vorbesc, habar n-ai ce este fantezia. Paharul ăsta, uită-te bine la el, poate să însemne o mie de lucruri.

Vecinul cu puloverul verde şi cu mustată neagră părea plictisit

- Da, da, o mie de lucruri. Îl vezi, pot să-l întorc înspre dumneata, pot să-l rostogolesc de-aici, de la scrumieră şi pînă la fereastră.

Mirosul de cartofi prăjiţi îl scotea din fire.

Vecinul întoarse capul spre fereastră. Apoi cu mîna dreaptă începu să deseneze beţişoare pe geamul aburit. Ihî, desenează beţişoare. Cu mîna stîngă trase cîteva „ W "-uri pe partea lui de geam.

Prinse uşor şerveţelul cu frunze de trifoi. Vecinul întoarse capul. Ochii lui rămaseră fixaţi pe şerveţel. Pe şerveţel sau ... Ochi verzi, aproape cenuşii. Se sprijinea cu amîndouă mîinile de marginea mesei.

- O mie de lucruri, uite, acum îl întorc, priveşte!

Vecinul îşi duse mîinile la bărbie, cu vîrful degetelor o apăsa de mai multe ori, apoi degetele răsfirate îi alunecară pe pulloverul verde.

- Nu vă supăraţi, de unde aveţi tabachera asta. Aşa ceva n-am mai văzut! E comandă specială?

- O am de cîţiva ani, dar nu-i tabacheră.

Privi pe fereastră. Ceaţa începuse să se risipească. Auzi frînele trenului. E o curbă grozavă. Se lipi cu umărul de fereastră. Prin "W"-urile care se scurseseră, semănînd cu un buchet de flori, întors în jos, se vedea cum agale se ridica o barieră.

MIHAI-CORNELIU DONICI
Cenaclul "H.G.Wells" Timişoara

G.S.F. - 005 (UTOPIE)

Odată mi-am imaginat (în lungile noastre
zboruri ne imaginăm
tot felul de modele
raţionale despre
oameni)

O EXPLICAŢIE

O explicaţie
pentru un om
care nu înţe-
legea că

NU POATE SA
TRAIASCA DECIT
PE PLANETA SA
CU TREI CULORI

I-am spus atunci o poveste despre un marţian (dar au mai existat alte cîteva sute de cazuri pe alte planete) care a murit prin ruperea rădăcinilor cerebrale. Pe Marte se întîmplase un proces foarte interesant datorită specializării excesive, o bună parte dintre marţieni suferiră atrofieri ale legăturilor ancestrale: OM - OM
OM - NATURA
primitivii ştiau că depind de natura în care trăiau, de grupul uman căruia îi aparţineau şi respectau legăturile.

diviziunea muncii, care a dus la specializare, a făcut să se atenueze vasta reţea de interconexiuni:

OM - OM - NATURA,

în reflectarea umană
(poate şi cunoaşterea - specific umană - prin CONVENŢII, care fragmentează realitatea a dus la impresia posibilităţii exeistenţelor umane independente).

marţienii au
înţeles pericolele
specializării.

marţienii au
înţeles că fiecare
planetă nu se
poate dezvolta

DECIT PRIN EA INSAŞI
CU EI INŞIŞI

(s-a strecurat vreo
greşeală

voi vedea mai tîrziu)

G. (S.F.) - 006

altă dată mi-am imaginat o planetă verde
apoi mi-am imaginat o mulţime de:

GINDURI FRUMOASE

niste fiinţe ciudate
semănau cu oamenii

atît de mult încît majoritatea făceau aceeaşi greşeală.
depărtîndu-se de

REALITATEA
MATERIALA
SINGURA ADEVARATA

visau
în alte părţi
visau lucruri "frumoase"
complexitatea realităţii li se părea urîtă
murdară.

PLANETA
S-a SUPARAT
S-A FACUT MICA
MICA
ROŞIE
ROŞIE
ROŞIE
şi DE-ABIA
DE-ABIA

AU REUŞIT S-O ÎMBUNEZE.

G. (S.F. ?) - 007

pe la începutul EREI NOI
se aciuase pe Pămînt

(venită de iaurea
din complexitatea
problematicii umane)

MAREA CONFUZIE

Care au fost faptele: au fost puse bazele teoretice ale înlocuirii criteriului elitelor prin criteriul majorităţii.

practic trecerea a fost începută de MAREA REVOLUŢIE

MARELE CRITERIU AL MAJORITAŢII ERA:

1° MINORITATE < MAJORITATE

2° MAJORITATEA ARE DREPTATE CHIAR FARA CUNOAŞTEREA TEORETICA A LEGITATILOR OBIECTIVE.

(adevărul social fiind majoritar)

CRITERIUL TOTALITATII s-a impus mult mai uşor.

G.S. - 008 (PROGRAMUL)

Îmi-aduci aminte, ajunsesem odată pe o planetă care îşi pierduse istoria, nimeni nu-şi mai amintea nimic:

Ştii ce m-a şocat au fost două reacţii

1 - Au început să-şi creeze o istorie

(de foarte multe ori, oamenii se comportă ca reacţie la vechi, neţinînd cont, uneori, că există factorii continui, care nu se supun acestei fluctuaţii.

au început să simtă lipsa continuităţii asigurate de istorie)

7.19.

2 - pornind de la ştiinţa la zi, pe care o stăpîneau, au elaborat un PROGRAM POLITIC, urmat apoi de un PROGRAM PENTRU ARTĂ.

G.S.F. - 009

De planeta oamenilor VERDEASTRAL îţi aduci aminte?

credeam
(atunci)
că
acei
oameni
fotosintetici
au
ajuns
altfel
oameni
fără
să
mai
treacă
printr-o
istorie
conflictuală
sîngeroasă
şi
într-un
fel
speram
dar
aşa
cum
este
în
posibil

f.20.

G. - 010

Ştii de mult . de
sînt -
cîţiva . cîţiva
.
ani - ani

vroiam să cobor printre oameni
defapt

am coborît

oamenii
mai cred că zbor
şi
defapt zbor
zbor
zbor
zbor
zbor
zbor pentru a fi
la inima
oamenilor
pămîntului.

G. - 011 (DE CE S.F.)

Ştii de ce îmi place să privesc din viitor ?

cred
atît de mult
în unele lucruri încît
le pun pe seama timpului

timpul e alb
alb ca şi gîndurile frumoase

pentru
despre

oameni

7.21.

timpul
poate revaloriza cuvintele
şi noi

G. - 012

Vezi

în jurul tău fiecare lucru pe care îl
priveşti e mult mai colorat decît ţi-ai
putea imagina într-o viaţă de umanitate

ROŞU nu este niciodată ROŞU
VERDE nu este niciodată VERDE
. . .

G. (S.F.) - 013 (DESPRE OPTIMISM)

DESPRE OPTIMISM am început o discuţie
pe planeta oamenilor
pesimişti

nu-mi puteam imagina
cum de a fost posibilă
perpetuarea speciei
cînd toţi vedeau viitorul în
NEGRU

AM AJUNS LA DOUA RASPUNSURI

- pesimiştii erau o minoritate gălăgioasă
sau (şi)
- pesimismul era o reacţie
a unei personalităţi neconcontemporane la tendinţa de
CONCENTRARE - ORGANIZARE
şi
SOCIALIZARE
a vieţii umane

PROGRAM PENTRU ARTA.

Locuitorii planetelor primitive
nu-şi imaginau cum poate
să-existe un PROGRAM PENTRU ARTA
să-arate un PROGRAM PENTRU ARTA

Atunci
am lansat spre ei următoarea placă
cu
următorul mesaj:

PROGRAM PENTRU ARTA

1 - AXIOMA: UN OM = UN OM

2 - TEOREMA MAJORITATII SOCIALE:

- doi oameni au dreptate
faţă de unul singur
- trei oameni au dreptate
faţă de doi oameni
...
- majoritatea oamenilor are
dreptate faţă de minoritatea
rămasă, în stabilirea adevărului
social

3 - DEFINIŢIE: ORICE COMUNICARE
CONVINGATOARE = ARTA

4 - PROGRAM POLITIC

5 - REALITATE DINAMICA

6 - libertatea e deplină cu condiţia
să nu contravină socialului
(cu teorema, de bază, a ma-
joritătii sociale)

TOŢI CEI CARE ÎNŢELEG ŞI POT SA EXPLICE
MAI DEPARTE PRIMELE ŞASE PUNCTE, SÎNT
CHEMAŢI SA FACA :

ARTA PENTRU MAJORITATE

"CEI DE BUNA
CREDINŢA"

Era prea devreme ? (?) pentru noi, pentru ei

SILVIU GENESCU
Cenaclul "H.G.Wells" Timişoara

"Transplant"

Lăsă jos cana fără ca măcar să-şi fi muiat buzele în cafea.

- Nu mai am timp de asta. Semnalele de ghidaj sînt din ce în ce mai slabe... Fermoarul alb şi lat al hanoracului făcu "hîrşt...", închizîndu-se pînă aproape de gît. Mel îl privi un pic surprinsă, ca pe un ins necunoscut care intră brusc în cameră fără să spună nimic, fără să explice nimănui nimic.

- Ştiu - zise Mel turnîndu-şi cafea din aparat - că te-ai gîndit bine cînd ţi-ai pus în minte să ieşi "afară"... Evident dreptul de a decide aici îţi revine ţie... Se zice că ai o responsabilitate IMENSA. Ţi-au dat dreptul de a spune ultimul cuvînt, totuşi cred că ar fi mai bine dacă ai mai reflecta. Asemenea paşi nu se fac cu uşurinţă. Arătă cu mîna un punct aflat dincolo de fereastră. Dacă treci de colţişorul ăsta de rai se pot întîmpla o mulţime de lucruri cu consecinţe incalculabile.

- Am mai vorbit noi de asta... Acum trebuie să plec. Pînă într-o oră semnalele vor înceta.

- Ştii unde s-a prăbuşit sonda?

- Da... cu aproximaţie.

- Atunci ai mai putea aştepta. Poate nu este necesar să pleci...

- Oricum trebuie să ajung la sondă şi încă repede. Gîndeşte-te că s-ar putea ca nu numai noi să fi auzit semnalele. O serie de date importante au rămas acolo înregistrate de aparatura sondei.

- Ştii...

- Plec... acum plec...

- Semeni cu un schior alergînd după ultimul telescaun care îl poate duce în vale.

x x

x

Dacă te uitai dintr-un anumit unghi, fotografiile luceau atît de tare încît nu puteai distinge nimic mai ca lumea. Lanţul de munţi apărea conturat vag doar pe lîngă margini aproape de chenarul alb. In rest, nimic.

- Astea sînt din ultimul set, nu?

- Da... uită-te la a treia fotografie din stînga.

- Platoul Arcturus... pe ăsta îl mai avem într-o poză luată de la 8ooo de metri.

- Vezi ceva deosebit?

- Luceşte ceva... Ar putea fi... mică sau vreo rocă mai deosebită.

- Ascultă. Am mărit fotografia şi ...

- ... în urma acestei operaţii extrem de precise ce reclamă stăpînirea la perfecţie a tehnicii fotografiei ai constatat prezenţa pe platou a ...

- ... unei cupole.

- Nu mă mira. Te aşteptai să mă uimească asta? Se uită la el potrivindu-şi cu degetul mic ramele subţiri ale ochelarilor. Nu-i aşa că te aşteptai să fiu mirată?

- Nu. Ştii la fel de bine ca şi mine că cei care ne-au trimis au indicii sigure că aici există o civilizaţie. Experimentul oferă un studiu reciproc. Studiem şi ne lăsăm studiaţi.

- In ce condiţii ai recuperat sonda?

- M-am mers ca pe Autostrada Trans-Europeană... dar... hm... Sonda era aproape intactă. Mă aşteptam s-o văd făcută praf. Eram pregătit să aduc doar carcasa cu aparatura de colectare a datelor. Vrei să vezi sonda?

- Nu... nu acum. Ţi-am spus că "afară" se poate întîmpla orice. In faţa ferestrei pe care privea erau trei mesteceni tineri ale căror trunchiuri împărţeau iazul în trei fîşii de apă. Pe malul iazului mai exista o plăcuţă de metal pe care se putea citi "Pescuitul interzis în perioada de ...". Restul era ascuns sub rugină. Prindea uneori cîte un peşte şi atunci se amuzau amîndoi întrebîndu-se de ce se sinucid peştii din iaz. Nişte pomi fructiferi se înălţau un pic mai departe de mal, etalîndu-şi trunchiurile vopsite cu var printre buruienile neplivite. Dincolo de gardul de fier începea o altă lume. - Mă întreb cum or fi arătînd. ...

- Cine?

- Ei.

- Oh, Mel! - zîmbi. Cum să arate? Mici şi verzi.

f.25.

- Ar fi bine să măreşti fotografia pînă ce obţii cupola în cele mai mici amănunte. Eu am să mă ocup da sistematizarea datelor. O să-mi ia o mulţime de timp... Oare ce fac cei de pe Pămînt? In locul cabanei, a mestecenilor, a iazului acolo a apărut un pămînt străin. Altceva decît humus... pămînt fărîmicios şi ierburi pipernicite. Aici nu bate niciodată vîntul?

x x

x

- Poţi să-mi spui şi mie ce se întîmplă?

- Sîntem înapoi? Au luat legătura prin radio cu noi!

- Sîntem pe Pămînt?

- Da, Mel. Au zis că în aproximativ cinci minute vor veni cei de la Centrul de comandă. Trebuie să aşteptăm. Să nu ieşim din perimetrul nostru.

- Ştiu regulamentul... Mel privea pe fereastra care acum oferea privirilor un alt peisaj. Dealuri împădurite se înălţau ca spinările unor dinozauri. Un drumeag întortocheat se scurgea dintre dealuri şi se pierdea printre buruienile din jurul cabanei. Priveau încordaţi fără să spună nimic. Se putea auzi zgomotul neregulat al aparatelor de la etaj. Un duduit de motoare îl acoperi.

- Vin! Ieşiră afară trîntind uşa după ei. Ceva se sparse pe coridor. Un transportor argintiu cu insemnele Centrului se apropia în viraje trăgînd o trenă de praf roşcat. Il preceda o maşină a cărei carcasă transparentă lăsa să se vadă doi bărbaţi în halate albe. Unul le făcea semn cu mîna.

- E Gil! strigă Cici. Maşina stopă chiar lîngă ei.

x x

x

Gil îi privi pe amîndoi şi îşi luă o poziţie cît mai comodă.

- Deja am trimis echipa operativă la cabană. Aţi văzut transportorul. Sînt acolo şi cei de la prelucrarea datelor. Avem multe să ne spunem. Pe coridor circulau oameni cu figuri pe care Mel nu le putea distinge. Nici un cunoscut. Numai Gil.

- Trebuie să vă odihniţi - urmă el. Vi s-au pus la dispoziţie camere. Nu veţi face carantină. După-masă vă aşteaptă o conferinţă de presă. Ştiţi doar!

- Da... evident... Ascultă, Gil, unde-s ceilalţi?

Cici îl privea fix. Pentru o clipă Gil îi păru buhăit şi respingător. Unde sînt ceilalţi? rosti blînd.

7.26.

- Adi?

- Adi, Emil, Livia ...

- Intoarce capul.

Băieţii stăteau cu mîinile întinse, iar Livia îi sări în braţe. Mel tresări.

- Hei, ticălos bătrîn! Te-au adus înapoi... Am auzit că ai o groază de poveşti pentru noi. Gil rînjea.

- Acum o să se culce! Odihnă obligatorie.

Emil se apropie de el şi îi trase un bobîrnac.

- Evident... vorbim după...

- Ştii ceva, Geil? Nu vreau să fac "nani".

- Nici eu! Hei, se mai poate bea ceva aici?!

- Sucuri... dar după ce va culcaţi. Trebuie.

- Nu vrem!

- Regulamentul este clar.

- Să ţi-l pună Adina în plăcintă în loc de răvaş! Acum vreau să mă distrez un pic.

- TREBUIE SA DORMIŢI AMÎNDOI. ACUM!

Pe coridor nimeni nu mai mişca. Gil încercă să-l prindă pe Cici de braţ, apoi îşi lăsă mîna să cadă moale pe lîngă şold. Arăta speriat. Nu se mai auzea nimic, aerul părea ceva consistent în care sunetele se afundau. In pereţi se căscară goluri ce dezveleau cerul. Nu mai era nevoie să te uiţi pe ferestre. Gil, Emil, Adi le apăreau acum buhăiţi şi respingători.

- Ce se întîmplă? ... Doamne... Mel se agăţase de Cici. O trase afară trecînd prin locul unde fusese un stîlp de susţinere. Clădirea nu se năruia. Dispărea pur şi simplu. Drumeagul întortocheat nu mai era nici el. Alergau peste pămîntul sfărîmicios şi peste ierburi pipernicite spre munţii ce se înălţau masivi şi negri.

LUCIAN IONICA
Cenaclul "H.G.Wells" Timişoara

f.27.

NASTURII

Directorul Complexului Mondial pentru Producerea Nasturilor terminase micul dejun. Era singur pentru că soţia şi băiatul plecaseră acum două zile într-o excursie. Porni spre biroul său directorial în care se putea intra direct din salon. Apartamentul familial împreună cu biroul în care se consumau o parte din evenimentele Complexului se afla într-o frumoasă vilă, numită "vila directorului", sau ironic, "direcţiunea".

Privind la bărbatul de vreo patruzeci de ani, îmbrăcat de "casă", puteai crede că are de gînd să se apuce de cine ştie ce treabă domestică. La început şi lui i-a venit greu să se obişnuiască cu ideea că este suficient să deschidă şi să treacă printr-o simplă uşă pentru a păşi din existenţa privată în cea publică, oficială. Cînd ieşea din vilă lucrurile erau invers: nu se putea obişnui cu gîndul că se află totuşi la el acasă. De jur împrejur se aflau bazinele de reproducere; din cauza pomilor sădiţi între bazine nu vedea prea departe; era izolat, puţinii subalterni îşi aveau răspîndite vilele în tot Complexul.

Intrînd în birou, privirea i-a fost atrasă de becul de semnalizare ce clipea galben. Se apropie de calculator şi ceru un rezumat în două rînduri asupra problemei ivite. Se auzi un şuierat, ca o respiraţie mai adîncă, şi maşina lăsă să cadă în colectorul translucid o fîşie îngustă de hîrtie. O luă şi citi:

"In Sistemul Mondial de Osmoză al Informaţiilor a fost difuzat un material în care se cere desfiinţarea Complexului".

Nu-şi credea ochilor. Reciti. Asta-i culmea, îşi zise şi ceru întreg materialul difuzat. Maşina mai oftă o dată şi eliberă textul cerut.

"După cum se ştie, concentrarea producţiei bunurilor în centre gigantice şi unice, specializate pe un anumit produs, sau pe o familie de produse, se dovedeşte a fi unica modalitate posibilă de a supravieţui în epoca actuală a superautonomiei cibernetice. De avantajele acestui sistem productiv superraţionalizat şi computerizat beneficiem cu toţii. Cum am putea exprima mai bine situaţia existentă decît folosind expresia: abundenţa abundă!

Nu vreau să mă alătur filosofilor care discută influenţa bunăstării exagerate, zic unii, asupra caracterului uman individual şi asupra sănătăţii sociale. Nu voi susţine deci nici că spiritul uman

se pierde în bunurile bunăstării, şi nici că doar aşa se poate elibera de materie, prin subsumarea ei. Nu doresc să teoretizez. Vreau doar să arăt, practic iar nu teoretic, că raţionamentul, eficienţa maximă, nu implică axiologicul. Oricine ştie că nu tot ceea ce este necesar este şi bun. Dacă aşa stau lucrurile va trebui să admiteţi posibilitatea apariţiei unui conflict. Se pot naşte forme deviante axiologic dar justificate raţional, prin calcul. Intrebarea care se pune este următoarea: cum şi în ce sens se poate rezolva conflictul.

Dar, cum spuneam, nu intenţionez să teoretizez. Voi lua în discuţie o situaţie practică, un "caz", care va ilustra, cred, cele afirmate mai sus: Complexul Mondial pentru Producerea Nasturilor.

Toţi nasturii, mari sau mici, electronici sau nu, care s-au purtat în ultimii douăzeci de ani în sistemul nostru solar au fost realizaţi acolo. Chiar şi nasturii de care dumneavoastră v-aţi plictisit şi pe care îi predaţi la Punctele de Colectare a Materialelor Reciclabile, tot acolo ajung. Pînă la construirea lui nasturii se duceau după foarte vechea tehnologie: o masă plastică era presată în matriţe. Simplu, economic, dar, din cauza masei plastice, şi poluant. Specialiştii au căutat şi au găsit o altă metodă bazată pe procese naturale. Indrăzneala soluţiei a fost şocantă: prin mutaţii genetice succesive, dintr-o specie de peştişori cu carapace osoasă, ce trăiesc în Oceanul Indian, s-au obţinut nişte vietăţi a căror "carapace" ia forma unor nasturi. Cînd ajung la mărimea dorită sînt introduşi într-o soluţie care îi omoară şi face să se desprindă carnea.

Primii nasturi obţinuţi astfel nu au fost frumoşi. Nici productivitatea nu era mulţumitoare. Dar acestea nu au fost decît inerentele greutăţi ale oricărui început. Azi, doisprezece oameni asigură necesarul de nasturi pentru întreaga omenire, într-un număr imens de modele.

Aceasta a fost partea frumoasă, dar există şi un revers al medaliei. Pentru a înţelege ce înseamnă cu adevărat aceşti nasturi ar fi trebuit să asistaţi la momentul în care peştişorii-nasturi, sau scoici, sau melci, sau ce vor mai fi fiind acum, sînt introduşi în baia de curăţire şi cum, după cîteva clipe, începe să se audă un sfîrîit, de parcă ar fi puşi în ulei încins, să vedeţi soluţia din baie tulburîndu-se roşiatic şi băşicuţele, ca într-o cupă de şampanie, spărgîndu-se la suprafaţa lichidului. Din timp în timp, pînă la sfîrşit, o lopată metalică, strălucitoare, trece de la un capăt la altul al bazinului ajutînd carnea s. se desprindă.

Uitîndu-mă dintre instalaţii la prelungirile robotice, la mişcarea pendulatorie a ochilor electronici, la întreg sistemul care prelucra acele fiinţe vii, dintr-o specie fără istorie, stînd aşa, om fiind, am avut senzaţia că stau la rînd, că aştept să se elibereze un bazin pentru a fi preluat.

Trecînd peste impresia mea particulară, care ar putea fi a unui om exagerat de sensibil, vă întreb, este uman ce se întîmplă acolo? Nu, nu este uman! La consecinţele negative ale poluării trebuie să căutăm soluţii umane. In numele acestor idei, în numele speciei noastre cer ca producţia de nasturi cu actuala tehnologie să fie imediat oprită, iar Complexul Mondila pentru Producerea Nasturilor să fie desfiinţat!"

Directorul lăsă hîrtia pe birou. Articolul în sine nu era mare lucru. Numele autorului nu-i spunea nimic iară aceasta, la rîndul ei, nu însemna nimic. Articolul, de bună seamă, nu era decît partea de deasupra apei a icebergului. De cine a fost pus să scrie? Interesele cui le apără? Iată ce trebuia să afle cît mai repede cu putinţă ca să aibă timp pentru a contracara. Desigur că articolul nu era decît începutul unei campamnii. Te pomeneşti că vor să-l scoată pe el vinovat şi să-l facă să plătească oalele sparte de alţii, pe el care era încă student cînd s-a construit Complexul. Nici nu dorise să vină aici. Doar nu se chinuise învăţînd atît pentru a ajunge să fabrice nasturi. A venit totuşi pentru că nu a avut încotro, dar şi-a îndeplinit conştiincios sarcinile, a fost modest, a stat la locul lui, şi astfel a urcat treaptă cu treaptă pînă a ajuns aici, iar de aici să mai poate urca. Şi acum, cînd ar fi trebuit să se bucure de roadele muncii sale, vine cineva, un nu ştiu cine, care vrea să strice totul. De ce tocmai acum? Să fie consecinţa acelei greşeli petrecute cu cîtva timp în urmă? Dar "greşeala" s-a dovedit benefică; a dus la lansarea unei noi mode.

Intr-o zi calculatorul greşise soluţia din baia de curăţire şi peştişorii-nasturi nu au mai fost distruşi complet. Inlăuntrul carapacei, în nasture adică, a rămas inima care, printr-un fenomen în curs de cercetare, s-a mărit şi continuă să bată. Greşeala nu a fost observată şi nasturii au ajuns în comerţ. Succesul a fost enorm. Toată lumea dorea nasturi vii. Cererea a crescut fantastic. Nasturii vii au cucerit prin inedit, şi, spun unii, prin gingăşie. Dacă purtai astfel de nasturi şi te aflai într-un loc liniştit, de exemplu o sală de lectură şi, atunci cînd nu mai mişca nimeni, îţi ţineai răsuflarea, ai fi auzit: tic, tic, tic...

Celor de la "proiectare" nu le rămînea decît să împlinească ceea ce înfăptuise hazardul. Cineva propusese să se înlocuiască inima vie cu un montaj electronic care ar fi avut un "tic-tic" mai puternic. Se şi realizase o serie de probă dar nu s-a vîndut. Oamenii nu se pot ataşa fără complexe decît de fiinţe vii. Aşa că renunţase.

Producţia crescuse foarte mult. Beneficiarii erau mulţumiţi, iar şefii îl felicitaseră.

Principala sa sarcină ca director al Complexului Mondial pentru Producerea Nasturilor era să-i asigure buna şi continua funcţionare, să prevină orice situaţie care ar putea să ducă la diminuarea producţiei. Articolul şi mai ales ceea ce se ascundea după el reprezenta o ameninţare directă.

Ajuns aici cu raţionamentul, constată cu satisfacţie deplină unitate dintre interesele sale şi cele ale întreprinderii. In consecinţă ceru calculatorului să obţină orice informaţie în legătură cu autorul articolului şi cu împrejurările în care a fost difuzat. Sistemul Informaţional Mondial, la care era cuplat, cuprindea o mulţime de bănci de date răspîndite pe Pămînt şi aiurea. Socotea că era imposibil ca să nu se găsească într-una din ele ceea ce îl interesa. Trebuia să procedeze cu cea mai mare discreţie.

Ceru apoi lista subsistemelor a căror probabilitate de a ieşi din parametri normali depăşea limitele de siguranţă. Ca de obicei, pe primul loc, la mare distanţă de celelalte, se afla sectorul de proiectări, trecu peste el şi se hotărî să se ocupe de următoarele: bazinele 8 şi 17.

Ieşi şi se urcă în maşină; aceasta se ridică înfundîndu-l în scaun; vila se făcu deodată mică şi, judecînd după acoperişul cu baterii solare, mate, ce contrastau cu miile de sclipiri ale apei din bazine, părea chiar fără importanţă. Saltul îl eliberă doar pentru un moment de obsesia articolului.

Maşina coborî pe locul de aterizare cel mai apropiat de bazinul 8. Porni pe jos, în umbra pomilor.

Ajuns la bazin, comută instalaţia de supraveghere pe "verificare" şi luă la rînd fiecare bloc. Incepu cu cele de comandă dar nu găsi nimic. Continuă cu transmisia dar nici aici nu găsi nimic. De-abia la unul din blocurile de execuţie, şi anume la alimentarea cu apă, constată o diminuare a debitului. Toate elementele instalaţiei funcţionau normal, dar debitul era uşor scăzut. Ce se întîmpla? Cercetă

schema instalaţiei; de unde să înceapă?

După un ceas se lăsă păgubaş. Scăderea debitului nu era atît de mare ca să pună în pericol şarja din bazin. Putea să aştepte pînă la maturizarea ei.

La celălalt bazin rezolvă problema uşor, apoi se aşeză pe marginea lui lăsînd picioarele să atîrne deasupra apei. In bazin se produse o mişcare: peştişorii-nasturi începură să se îndrepte spre locul unde era el. Incet-încet, masa peştişorilor-nasturi se strîngea îndesîndu-se; se lipeau unii de alţii. Nu mai aveau loc. Cei din spate începură să se urce peste trupurile celorlalţi şi astfel, o masă informă, mişcătoare părea că vrea să iasă din apă. Atunci ridică mîna şi lăsă să se scurgă din pumn praful roşcat cu care erau hrăniţi peştişorii-nasturi. Mormanul de carne vie parcă explodă.

Directorul se uită la ceas, apoi se ridică şi se îndreptă spre maşină.

ROBERT KOCHER
Cenaclul "H.G.Wells" Timişoara

Timpul
se năruie-n semințe
presărindu-se pe
oaza spațiului.
Și, curînd,
încolțesc
oameni.

FLORI SIDERALE

Mi-am rostogolit trupul prin noapte
și m-am trezit
într-o poiană străluminată
de flori siderale.
Imbătat de mireasma
infinitului,
zburam din floare-n floare,
pînă cînd
niște petale solare
s-au închis deasupra și ...
Am rămas din nou
prizonier
în dulcea captivitate
a corolei
Pămîntului.

GENEZA

Cîndva,
undeva în trupul telluric,
Soarele vieții
a aprins o scînteie-n care
germina vîlvătaia
unui viitor
al certitudinii - noi.
Atunci,
ne-am smuls din
pîntecele Terrei.

şi ne-am aventurat,
copăcel - copăcel,
prin pajiştea
vremii.

CINE ŞTIE

Hoinărind
prin spaţiu
oamenii au aflat
că Luna e o oglindă
de argint,
Soarele o torţă de aur,
iar Jupiter un potir de cositor.
Au aflat că
Venus e o statuetă
de aramă,
Saturn un sicriu de plumb,
iar Marte o spadă din oţel.

. . . . . .

Dar
ei n-au aflat
ce este
Pământul.

V I S

Mă rostogolesc
în mine însumi, în
adîncuri neştiute.
Nevăzutul se închegă
pe retină,
infinitul se chirceşte la
picioarele mele,
necunoscutul se destăinuie,
Universul mi se
dăruieşte.
Zbor prin hăţişul
timpului,
prin inima spaţiului.

Mă rostogolesc
în mine însumi, în
adîncuri neştiute.

Intr-o altă lume.

MARCEL LUCA
Cenaclul "H.G.Wells" Timişoara

SFÎRŞITUL PLANETEI ZOSTER

Întreţinînd iluzia unei uriaşe hărţi aruncate peste noi, planeta Zoster îşi desfăşoară podişurile imense, violaceee şi striurile sidefii, uneori fosforescente ale canioanelor. Nu mai cădeam spre ea, ci instalaţi pe o orbită provizorie, aşteptam neliniştiţi desfăşurarea evenimentelor. Bătrînul părea hotărît să-şi respecte ultimatumul: dacă debarcăm, ne distruge nava la sol, eu şi Gil urmînd să pierim împreună cu el în momentul în care va declanşa anihilarea planetei. Nu prea vorbeam. Din cînd în cînd, Gil mă făcea atent:

- Uite, încă un "produs" al maniacului!

Şi urmăream amîndoi înfrigurăţi platformele orbitale, pe care sclipeau sute de rachete lungi, alburii, toate destinate unui singur drum.

Cum să-l convingem? Eram luaţi prin suprindere, căci sarcina noastră părea iniţial o operaţie de rutină; Bătrînul, împreună cu cei doi oameni care-l însoţeau, descoperise planeta, se instalase pe ea conform programului, dar la scurtă vreme după aceea, a încetat să mai răspundă vreunui apel. Noi trebuia să controlăm situaţia ...

Într-un tîrziu, la stăruinţele lui Gil, Bătrînul îşi făcu apariţia pe monitorul de contact. La fel ca prima dată, am fost şocaţi de felul neobişnuit în care era echipat. Cu toate că în încăperea unde se afla era aproape întuneric, îi desluşeam deasupra combinezonului uşor luminiscent capul înfăşurat complet în feşe înguste, care difuzau şi ele o lumină slabă, perlată, fiind făcute probabil din acelaşi material de combinezon, iar în dreptul ochilor, purta o pereche de ochelari negri, masivi.

- Ei, băieţi ... a venit momentul ... se auzi vocea lui hîrîită, înăbuşită de pansamentul din dreptul gurii. Aveţi la dispoziţie şase ore ca să vă retrageţi dincolo de zona periculoasă. Uitaţi-vă, numărătoarea inversă a început... făcu el, arătînd cu mîna spre un mic ecran sferic în care pulsau roşietice secundele care se scurgeau.

Gil, în picioare, cu mîinile sprijinite de fotoliul telescopic în care încremenisem eu, îi vorbi încet:

- De ce faci asta? ... E o crimă ceea ce faci. Oamenii... au nevoie de planeta asta!

- Ştiu... Eu, eu am descoperit-o băiete! Pe ea au murit şi oame-

nii mei... Eu i-am spus Zoster! Ştiţi de ce i-am dat numele acesta ciudat?... Priviţi-i faliile fosforescente care izolează podişurile; la anumite perioade, din ele izvorăşte o lumină grea, albăstruie, stranie, care le umple şi se revarsă apoi ca o ceaţă, acoperind porţiuni imense. Cînd am văzut de sus, întîia oară petele acestea cum se plimbă încet pe solul stîncos, retrăgîndu-se în cele din urmă în văile adînci, le-am asemănat "zonei zoster", o viroză de care abia scăpasem. Instalîndu-ne pe planetă, Tim, cel mai tînăr dintre noi, trecînd prin sectorul acoperit vremelnic de lumina ciudată, s-a îmbolnăvit groaznic. Nu l-am putut salva. Mai groaznic a fost cînd eu şi tovarăşul meu am descoperit că boala lui Tim... e molipsitoare... Dacă germenii de pe Zoster ajung printre oameni, totul s-a sfîrşit! Plecaţi cît mai e timp, eu nu mai pot da înapoi; de altfel, automatele au preluat acţiunea...

Am întrebat:

- Ce boală... ce fel de maladie e aceasta?

Bătrînul a privit în jurul lui, s-a apropiat de monitor atingîndu-l cu mîna înmănuşată, după care începu să-şi scoată cu repeziciune feşele, apoi să-şi desfacă grăbit fermoarele combinezonului.

- Plecaţi! Plecaţi şi ştergeţi de pe toate catsloagele numele planetei mele... Bătrînul plîngea şi se mişca tot mai greoi. - Aici... pe Zoster, tot ce e viu... tot ce e viu... se descompune la lumină!

Orbitor, sistemul de iluminare pe care.l declanşase, inundă încăperea de lucru a postului planetar, arătîndu-ni-l căzut în genunchi, cu obrajii acoperiţi de plăgi teribile care se măreau cu repeziciune. Topindu-se ca o lumînare, Bătrînul căzu în cele din urmă pe o parte, în direcţia micului ecran sferic, în care pulsau sîngerii, simbolurile secundelor ce se scurgeau inexorabil spre momentul în care planeta Zoster va înceta să mai existe.

MARCEL LUCA
Cenaclul "H.G.Wells" Timişoara

f.36.

PATA ALBA

Nimeni nu poate preciza cînd a apărut, cînd şi cum s-a născut pata albă care avea să aducă pe buzele întregii lumi, numele noului oraş de la poalele Carpaţilor orientali.

Inceputul lui septembrie, purta dinspre dealurile îmbrăcate în podgorii şi plantaţii imense de pomi, parfumul insinuant al fructelor pîrguite, coborîndu-l în valuri din înaltul amfiteatru al teraselor pastelate, întîi peste sferele argintii ale centralelor atomice, apoi, spre interiorul fremătător al oraşului.

In dimineţa aceea, cînd nimic nu se dovedea a fi neobişnuit, Silviu, dispecer la întreprinderea de salubritate, tocmai îşi luase în primire serviciul. Era într-o dispoziţie excelentă, aşa că îşi desprinse privirea de la fluviul de maşini care se scurgea de-a lungul autostrăzii, fredonînd în continuare, pentru a răspunde apelului intervideofonului. Desigur, numai Stela, fîţa aia cu ochi de tahitiană putea să-l cheme dis-de-dimineaţă, "în interes de serviciu"... Ca întotdeauna se surprinse din nou mîngîiat de timbrul catifelat al fetei, în timp ce cuvintele, banale, se rostogoleau undeva dincolo de el.

- Tovarăşe Roman, te rog să replanifici intersecţia din sectorul Şase. Nu ştiu cum se face, dar robotul din zonă, ori n-a avut detergenţi de calitate, ori s-a dereglat; cert e că mi-a fost semnalată o pată albă - vopsea probabil - de unde Dumnezeule să fie?! cred că nu mai sfîrşim odată cu risipa - în fine, are vreun metru pătrat şi e o ruşine pentru unitatea noastră, să ...

- E clar, frumuşico! se acri dintr-o dată Silviu, anulînd contactul. Inainte de a apuca să ia vreo măsură, apelul videointerfonului îl sili să refacă legătura. Stela, cu o mină dintre cele mai sobre, dar cu obrajii aprinşi, îi comunică glacial:

- Tovarăşe dispecer, nu sînt "frumuşica" nimănui, ci colega dumitale, Stela Crişan!

Ecranul se întunecă, în timp ce lui Silviu îi reveni buna dispoziţie.

După vreo două ore, tînărul îşi făcu de lucru cu vreo zece nivele mai jos şi trecu, ca din întîmplare, prin încăperea unde Stela derula cu grijă banda unui traductor, transmiţîndu-i "pe viu":

- Tovărăşico, cred că analizorii aparatelor dumitale funcţionează defectuos. Am trecut pe la locul cu pricina, într-o sec-

f.37.

dină de serviciu, iar pete de care vorbeşti, are nici mai mult, nici mai puţin de douăzeci şi opt de metri pătraţi!

Fata era vizibil deconcertată şi, neatentă, încălcea banda magnetică la picioare. Din uşă, Silviu îi zise pe un ton mai puţin maliţios:

- Oricum, până la noapte nu mai putem interveni, pentru că vopseaua este bucluceşă, e direcţionată chiar pe axul benzii de mare viteză al autostrăzii...

x

A doua zi, Silviu nu mai aşteptă apelul tradiţional, ci luă legătura cu Stela, întrebînd-o cît mai amabil cu putinţă, despre maniera în care s-a rezolvat incidentul. Ea, îi răspunse vizibil necăjită, dar parcă mai sec, mai oficial ca de obicei:

- N-am putut face nimic! Rapoartele roboţilor menţionează insolubilitatea petei, ce se prezintă ca o peliculă de culoare alb-fosforescentă, strîns legată de structura moleculară a materialului polimeric al carosabilului. Mai mult... suprafaţa, stabilită prin măsurători absolute, este nouăzecişişase, virgulă opt metri pătraţi ...

Silviu îşi manifestă uimirea printr-un fluierat prelung, admirativ parcă:

- Ei bine, gluma se îngroaşă! Am impresia că o să avem de furcă, dacă nu o lămurim...

- Am să-ţi comunic rezultatele analizelor de laborator, îndată ce le primesc...

- Aşa să faci, fetiţo! o tachină consecvent dispecerul, suspendînd cu repeziciune contactul.

x

- Ştii, tovarăşe Silviu, n-aş fi crezut că e posibil aşa ceva! Pata aceea de la început, s-a întins ca o pecingine, pînă a acoperit complet douăsprezece sectoare, după care nu a mai înaintat nici măcar un milimetru...

Seara se lăsă încet, în timp ce aerodina azurie îi purta pe cei doi tineri, la cîţiva metri deasupra solului, peste panglicile rectilinii ale autostrăzilor.

- Ce pustii sînt... îi scăpă lui Silviu, care conducea dinspre aparatul, cu ochii în jos, spre benzile arar străbătute doar de cîte un vehicul pe pernă de aer. Şi ce-i mai rău e că nici nu ştim ce să facem, frumuşico! ...

Stela, cu obrajii din nou împurpuraţi, spre marele necaz al tînărului, renunţă să mai reacţioneze cu violenţă tradiţională, ci îl cuprinse

cu timbrul catifelat al glasului, care acum, auzit fără medierea aparaturii, era mai cald, şi fără îndoială, sub cerul imens, irizat de asfinţit, era îmbătător de senzual:

- Oare, dumneata ce crezi, am luat o măsură bună, recomandînd încetarea traficului pentru vehiculele electrice?

- Hm! mormăi nesigur Silviu, Ce naiba era să facem?! Drăcia aceea de substanţă infernală se hrănea pur şi simplu cu pneurile automobilelor şi "sugea" fără ruşine curentul electric din baterii ...

- Poate că astfel se explică şi fosforescenţa asta, îşi dădu ea cu părere.

- Mă îndoiesc, se strîmbă celălalt.

- Nu te mai îndoi atît, că rămîi cocoşat, rîse Stela. Mai bine "îndreaptă-te" luînd altitudine, să vedem şi noi ceva mai panoramic!

Aparatul încremeni o clipă în spaţiu, apoi se avîntă silenţios spre înălţimi.

Stela îşi fixă privirea pe chipul lui Silviu, zicîndu-şi că "e obraznic, ştiindu-se drăguţ, puşlamaua", apoi, şi-o înălţă deasupra, spre stelele care se revărsau impetuos peste cupola transparentă. In cele din urmă, ameţită, ameţită de clipirea măruntă a îndepărtatelor puncte luminiscente, îşi aruncă privirea peste oraşul luxuriant şi el în veşmîntul său, apoi peste zona străbătută de autostrăzile blocate, strălucitoare ca nişte rîuri de metal incandescent, şi mai apoi, dincolo de ele, spre zona centralelor nucleare, distinct marcate de balizele roşii ale centurilor de protecţie.

Iar după puţin, cînd ochii de "tahitiană" s-au întors din nou spre oraş, Silviu a simţit palma fierbinte a fetei cum îi cuprinde mîna ca fix una din comenzile aerodinei şi i-a auzit vocea aproape de ureche, mai caldă, mai învăluitoare, mai ademenitoare ca oricînd:

- Priveşte, Silviule! ... Şoselele noastre blocate, desfăşurate pe sol ... desigur, nu poate fi întîmplător ...

- Da, da ... se bîlbîi el.

- Priveşte, dragul meu! Înţelegi?!

- Desigur, frumuşico! ... Teorema lui Pitagora ...

CONSTANTIN DORU MOLDOVAN
Cenaclul "H.G.Wells" Timişoara

7.39.

Science-fictionul reprezintă un fenomen literar amovibil?

Dezvoltarea tehnico-ştiinţifică din ce în ce mai intensă şi din ce în ce mai largă sub raportul ariei de cuprindere, prezintă importante repercusiuni asupra vieţii sociale, în primul rînd asupra aspectului calitativ, fiind capabilă să impulsioneze şi să modifice ca atare tabloul evoluţiei relaţiilor umane prin nivelul cantitativ.

Literatura ca şi sfera umanistă în general, este o reflectare imanentă a societăţii de aceea urmează (sau poate urma) legile societăţii într-un mod mai apropiat sau mai îndepărtat.

Ca atare ştiinţa a pătruns în literatură la fel de firesc ca şi în viaţa socială, eroii scrierilor actuale - nu neapărat numai de science-fiction - folosesc în mod curent ultimele cuceriri ale civilizaţiei, precum televizorul, telefonul...

... La fel au apărut şi s-au dezvoltat o serie de noi profesii; de ce să excludem posibilitatea ca unii eroi de scrieri să le practice?

Fiind un domeniu al literaturii, science-fiction se deosebeşte numai sub aspect formal de aceasta, aria de investigaţie nefiind limitată (cum se crede uzual) ci dimpotrivă, considerabil lărgită. Fiindcă viziunea ştiinţifică ne oferă pe lîngă problemele vieţii şi tulburarea cercetătorului în faţa necunoscutului, avînd darul de a ne emoţiona adînc.

Dorinţa de cunoaştere este o proprietate general-umană, adică prin gnoseologie (în particular prin epistemologie) ne apropiem de lumea reală, ne apare familiară şi protectoare. Dimpotrivă, misterele generează cel mai adesea spaimă, bigotism, iraţionalism.

Science-fiction-ul reprezintă un caz aparte al metodei ipotezelor. El este o trecere a ştiinţei prin filtrul emoţional, o reprezentare a dorinţelor noastre proiectate în viitor, de aceea este vădit mai ales caracterul său anticipativ. Dar este greşit să se creadă că devansarea reprezintă unica trăsătură; structura de bază ne arată cum, prin sentimente, ştiinţa devine din simplu aliat, un

prieten preţios, în stare să ne sfătuiască şi să ne sprijine în momentele de răscruce.

Ca orice fenomen literar, science-fiction-ul are corespondenţe în realitatea imediată - nu întotdeauna sesizate - fenomenul ştiinţific, ce-i oferă una din premise, are o existenţă obiectivă şi cu bogate consecinţe asupra etosului (în general de specific cultural).

Reciproc, o anumită realitate socială este reflectată de science-fiction. Intr-o parte din literatura occidentală predomină caracterul pesimist, de dezorganizare internă a planului fabulaţiei, angoasa şi fuga după profit a societăţii ce i-a dat naştere,fiind cu fidelitate reflectate. De aceea, cu regret vorbind, foarte des avem de-a face cu maculatură literară (numai în acest caz) unde violenţa, pornografia şi alienarea merg mînă în mînă.

Dar acest din urmă aspect nu este concludent pentru ansamblul literaturii science-fiction. E o greşeală să comparăm o situaţie particulară cu întreaga dezvoltare a acestui gen literar.

Science-fiction-ul, în ce are el mai bun, se ocupă cu implicaţiile descoperirilor ştiinţei asupra vieţii, omul cu problemele sale, fiind adus în primul plan.

Fanteziile ştiinţifice nu reflectă structura socială în mod suficient, ele sînt simple jocuri ale spiritului, cu baze de progmatic ca şi inexistente.

Da, scrisul e un act de cultură. Dar nu trebuie să confundăm cu popularizarea, deosebirea ei de science-fiction fiind una de structură internă. Una explicitează dogmatic, a doua interpretează şi adesea reface în spirit creator, căci se implică visarea şi emoţionarea.

Faptul că se află la graniţa dintre literatură şi ştiinţă conferă science-fiction-ului - un caracter poate hibrid, dar nu alogen. Acest tip aparte e impus de însăşi dialectica fenomenenlor considerate, cîte exemple asemănătoare nu cunoaştem? Poetica matematică, psihologia matematică, biofizica - interconexiunile la actualul nivel, încep să-şi dezvăluie bogatele consecinţe, să destăinuie o unitate internă a domeniului gnoseologic.

Şi tocmai acest aspect impune o evoluţie structurală expectativă naiv-entuziastă devine un anacronism.

Ştiinţa în sine e un edificiu vast şi cît se poate de serios, nu ne putem permite numai s-o parodiem. Pe de altă parte cititorul

actual ca urmare a unei intense culturalizări, stăpîneşte o sferă din ce în ce mai largă de noţiuni, putem să ne adresăm lui în scrieri folosind cele mai abstracte judecăţi, cu toată încrederea.

Trebuie să ne ferim însă de a cădea într-un scientism primar (fără confundare cu scientica) se impune corelaţia complexă dintre evoluţia propriu-zisă a cunoaşterii şi evoluţia sistemului social dar poate fi şi de alte tipuri.(De exemplu norma e definită pe IR însă sub înfăţişare de modul există şi în spaţiul R.)

Literatura ştiinţifico-fantastică trebuie să-şi aducă partea ei de contribuţii la formarea omului de tip nou, să indice pe lîngă înaltele idealuri umaniste de care e animată şi căile concrete pe care s-ar putea (sau se pot) realiza, făcînd adesea poate apel la licenţe poetice, dar veridice în virtutea scopului.

Căci dacă science-fiction-ul abordează în egală măsură trecutul şi viitorul, de ce i-ar rămîne interzis prezentul?

Problema amovilităţii lui se datorează persistenţei unei prejudecăţi, atît a creatorilor săi, cît şi a criticii literare. O altă cauză a lipsei de omogenitate în manifestarea acestui fenomen literar, este necesitatea unităţii de concepţii şi o clarificare asupra existenţei şi evoluţiei sale.

Presupunînd absenţa science-fiction-ului, literaturii i-ar lipsi reflectarea uneia dintre cele mai generale aspiraţii peren-umane, aceea de a imagina un viitor mai bun cu ajutorul imenselor posibilităţi oferite de ştiinţă, căutarea de a înţelege prin fantezia cu baze ştiinţifice fenomenele înconjurătoare, exprimarea socială a raportului om-ştiinţă.

Odată acceptate aceste idei şi aplicate, putem spune că science-fiction va păşi într-o nouă fază de evoluţie, mai ridicată calitativ. Trebuie să-i conferim prestigiu şi demnitate în ochii maselor, nu numai atractivitate.

FANZINE

CENACLULUI

H.G. WELLS

TIMIȘOARA

Lei 1,50